

Вх.№ 1027/НО-05/08.12.2025 г.

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Мариана Станчева Панайотова-Пенчева – Институт по експериментална морфология, патология и антропология с музей към БАН, назначена за член на Научно жури със заповед № 80/26.09.2025 г. на Директора на ИБЕИ - БАН

Върху дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „Доктор“ по научна специалност „Паразитология и хелминтология“, област на висше образование „Природни науки, математика и информатика“, професионално направление 4.3. Биологически науки

Автор на дисертационния труд: Нина Венчева Ванчева

Тема на дисертационния труд: “Таксономична ревизия на род *Gyrodactylus* (Monopisthocotyla: Gyrodactylidae) по сладководни риби в България“

Научен ръководител: проф. дбн Бойко Б. Георгиев (ИБЕИ – БАН)

Научен консултант: гл. ас. д-р Анелия Бобева (ИБЕИ – БАН)

Съвременните научни изследвания сочат, че около 10-20% от всички съществуващи видове организми на Земята са паразити. Този факт, съвместно с непрестанната изменчивост и еволюция на видовете, предполага изключително голямо биоразнообразие, чието изучаване изисква както постоянство, така и периодичност на ревизиране на натрупаните знания. От друга страна, таксономичните изследвания са с фундаментално значение при изучаването на паразитното разнообразие. В тази връзка считам, че темата на предоставения ми за становище дисертационен труд е навременна и актуална.

Дисертацията на Нина Ванчева представлява таксономична ревизия на моногенеите от сем. *Gyrodactylidae* по сладководни риби у нас. Тя е представена на 89 страници и е структурирана по следния начин: увод, литературен обзор, цел и задачи, публикации, заключение, декларация за оригиналност, изводи, приноси, литература и благодарности.

Уводът много добре въвежда в темата на дисертацията. Няколко акцента в него обосновават необходимостта от такава разработка, а именно: голямото видово разнообразие на гиродактилидите, тяхната висока гостоприемникова специфичност и бързи темпове на еволюция, новите представи за таксономията на групата, произтичащи от навлизането на

молекулярно-биологичните изследвания в науката, възможността за появата на трайни негативни последици от разпространението на чужди видове организми върху локалната фауна и не на последно място - негативното екологично и икономическо влияние, което тези паразити оказват върху рибните популации и рибната индустрия.

Литературният обзор обхваща всички проучвания по темата в нашата страна, които датират от края на 50-те години на миналия век. В резюме са представени данните от всяко едно изследване и е направена препратка към първата публикация, част от дисертацията, в която е включена таблица с обобщен списък на паразитните видове, техните гостоприемници и разпространение в България, която нагледно представя екстракта на проучванията по темата до момента. Литературният обзор завършва с обобщение, което мотивира нуждата от разработване на такъв дисертационен труд.

Целта на изследванията е ясно формулирана, като за изпълнението ѝ са поставени три конкретни задачи. Три статии, които са част от дисертационния труд, заместват традиционните раздели материали и методи, резултати и обсъждане. Те са публикувани в престижни научни списания – *Parasitologia*, *Parasitology Research* и *Acta Parasitologica*, което говори, че тяхното съдържание е било прецизно рецензирано и високо оценено. Данните в публикациите показват, че е извършена голяма по обем работа, анализирани са над 300 екземпляра от род *Gyrodactylus*, както от Хелминтологичната колекция на ИБЕИ-БАН, събрани от предходни автори, така и новосъбрани от докторантката материали от сладководни риби. Събирането на материалите датира още от 1962 г., а новосъбраните материали са от последните години. Този широк диапазон от време прави проучването на Нина Ванчева задълбочено и надеждно. В работата си по дисертацията докторантката е използвала класически морфологични и модерни молекулярно-биологични методи за идентификация на моногените, а представените резултати под формата на рисунки, таблици с морфометрично съдържание и данни относно депозирано съдържание в GenBank, свидетелстват за това, че тя е овладяла добре тези методики.

В заключителния раздел на дисертационния труд Нина Ванчева прави морфологичен и таксономичен анализ на резултатите и обобщава получените данни, което дава възможност за последващото използване на тази информация в разделите „Изводи“ и „Приноси“. Моите адмирации относно формулирането на изводите и приносите - 7 и 8 на

брой съответно, които са кратки и в същото време точно отразяват есенцията от дисертационния труд.

Авторефератът е написан на 24 страници, съответства на съдържанието на дисертационния труд и отразява най-важните акценти на разработката. Докторантката е представила резултати от изследванията по дисертацията на два научни форума - в България и Северна Македония. За актуалността на изследванията говорят осемте цитирания, които са забелязани по отношение на една от публикациите, част от съдържанието на дисертационния труд.

Заклучение

В заключение бих могла да кажа, че дисертационният труд на Нина Ванчева е актуален и навременен. Той е разработен прецизно, като са взети под внимание богат набор от литературни данни и материали. Задачите и целта са изпълнени, с което е постигнато осъвременяване на нишата относно таксономията на моногенеите по сладководни риби у нас. Това, както и документите, придружаващи дисертационния труд, показват, че целите на докторантурата са изцяло изпълнени, което ми дава основание да гласувам с положителен вот за присъждане на Нина Ванчева на образователната и научна степен „Доктор“ по научната специалност „Паразитология и хелминтология“, област на висше образование “Природни науки, математика и информатика”, професионално направление 4.3. Биологически науки.

05.12.25

гр. София

Изготвил становището:

/Доц. д-р Мариана Панайотова-Пенчева, двм/